

Höga krav har sänkt rätten till skyddat boende för våldsutsatta

Tillståndsplikten som infördes 2024 har fullständigt raserat kvinnojourernas skyddade boenden för kvinnor som hotas av män. – Det här har blivit en marknad där kvinnor och barn blivit produkter, säger Adine Samadi, ordförande för Roks.

TEXT: ULRIKA FJÄLLBORG

FÖRRA NUMRET av Hertha berättade vi om hur den nya lagstiftningen för den som driver ett skyddat boende för utsatta kvinnor och flickor har både tvingat boenden att stänga, och lett till att barn blivit kvar i våldsamma hem. I detta nummer berättar boendena mer om konsekvenserna av de nya reglerna, som i många fall slagit sönder deras arbete – sedan tillståndsplikten för skyddade kvinnoboenden kom till 2024 har antalet skyddade boenden för kvinnor som hotas av sina män rasat.

– Det är såklart jätteallvarligt. Vi hör från politikerna att brottsoffer ska skyddas och få upprättelse. Parallellt inför de en reform som innebär att kvinnojourernas skyddade boenden läggs ner. Det är så motsägelsefullt och ett svek, säger **Adine Samadi**, som är ordförande för Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige.

2023 FANNS DET 257 skyddade boenden i landet enligt Socialstyrelsen kartläggning. 2025 endast 53, varav 20 ideella. Resten drivs av privata aktörer eller kommunalt. Nu är privata vinstdrivande aktörer för första gången större än kvinnojourerna.

2023, före kravet på tillstånd, drev Roks lokala kvinnojourer 37 skyddade boenden för kvinnor. I början av februari var 16 i tillståndsprocessen, men bara två av Roks skyddade boenden hade då fått tillstånd, uppger organisationen. Vissa har fått avslag men överklagat beslutet. Många har inte sökt tillstånd.

ROKS UPPFATTNING ÄR att kraven för att få tillstånd att driva ett skyddat kvinnoboende är mycket svåra att uppfylla för

ideella organisationer. Till exempel ska det finnas utbildad och anställd personal dygnet runt, boendet får inte ha alkoholförbud i lokalen vilket många jourer haft, det måste finnas en högskoleutbildad föreståndare och kraven på lokalsäkerhet och ekonomi är höga. Det är inte många ideella kvinnojourer som klarar det. Men kraven för att få tillstånd är inte heller relevanta, anser Roks:

– Kvalitetskraven är inte satta utifrån hotade kvinnor behöver, utan från en byråkratisk vilja att mäta verksamheten, säger Adine Samadi och menar att just mätande kan vara rent kontraproduktivt eftersom det kan upplevas som hotande för de kvinnor som söker skyddat boende.

– Kvinnojourernas kunskap kommer av våldsutsatta kvinnors och tjejjers erfarenhet och upplevelse i 50 års tid. Det som funkar är att inte mäta utan utgå från vad dessa kvinnor behöver.

DEN KUNSKAPEN KVINNOJOURERNA som kollektiv rörelse nu besitter riskerar att kastas bort. Nu kräver Roks att kvinnojourerna undantas från tillståndsplikten och att kunskapskraven anpassas:

Adine Samadi, ordförande för Roks, Riksorganisationen för kvinno- och tjejjourer i Sverige

FOTO: BEATA CERVIN

– Så att man får bort den marknad som håller på att skapas. Den kunskap som behövs här mäts inte i högskolepoäng, säger hon och kritiserar också att det är tillåtet för aktiebolag som driver boenden att ta ut vinst:

– Den ska i så fall tillbaka i verksamheten. Vinstintresse får inte gå före drivkraften att skydda kvinnor och barn.

Men mer än hälften av Roks skyddade boenden finns inte längre. En del har startat öppna kvinnojourboenden, men utan att socialen kan placera kvinnor där – och betala för placeringen.

Vinstintresse får inte gå före drivkraften att skydda kvinnor och barn

Hur har ni gjort för att möta den här utvecklingen i praktiken?

– Kvinnojourerna står kvar trots reformen. Vissa har ombildat sitt boende och andra har utökat sin stödverksamhet på andra sätt, säger Adine Samadi.

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att analysera effekterna av lagändringarna. Uppdraget ska delredovisas den 29 maj i vår och slutredovisas i december 2027. Roks farhåga är att många kvinnojourer då fått lägga ner sina skyddade boenden.

LULEÅ: "DIALOG MED POLITIKER LÖSER PROBLEMET"

I Luleå har ett gott samarbete med socialförvaltningen i kommunen räddat kvar Kvinnojurens Iris skyddade boende.

– I slutändan är enda ändringen att vi inte längre använder ordet "skyddat", säger Anna-Maria Hedberg, ordförande.

VERKSAMHETEN LÖPER PÅ

som vanligt. I lägenheter någonstans i Luleå kan sex kvinnor med medföljande barn härbergas i kvinnojurens Iris jourboende. Rummen är olika stora, ibland med våningssängar för barn, ibland kan extrasängar sättas in. Kök, vardagsrum och badrum delas mellan de som bor där för tillfället. De har en anställd som jobbar dagtid, måndag till fredag.

– Det är inte alltid fullbelagt, men aldrig helt tomt. I januari och augusti-september går det upp. Då, efter längre ledigheter, märker vi att kvinnor söker kontakt med oss, berättar Anna-Maria Hedberg.

Att jourboendet fortsätter utan att ha tillstånd beror på att de inte längre rubricerar det som "skyddat boende". Det lever inte upp till kraven för att få tillstånd hos IVO, men säkerheten är inte sämre än den var tidigare. Socialförvaltningen betalar inte heller för platserna. I stället ger kommunen ett årligt verksamhetsbidrag som finansierar kvinnojoursboendet.

– Vi har under åren arbetat upp ett bra samarbete med kom-

Anna-Maria Hedberg

▲ IVO:S KRAV PÅ TILLSTÅND FÖR SKYDDAT BOENDE

Tillståndsplikten innebär att (...) det måste finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet samt att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras. För att beviljas tillstånd ska aktören också ha den insikt, lämplighet och de ekonomiska förutsättningar som krävs..."

En föreståndare för ett skyddat boende: "...ska ha en högskoleutbildning vars innehåll är relevant för den verksamhet som bedrivs vid skyddat boende och erfarenhet av arbete vid skyddat boende eller liknande verksamhet och personlig lämplighet (6 kap. 3 § socialtjänstförordning)."

Det är förbjudet att överlåta ett tillstånd. När ett aktiebolags aktier säljs eller överlåts till nya ägare påverkas inte tillståndet. Aktieinnehav som överstiger tio procent av aktiekapitalet ska dock anmälas till IVO.

Att ansöka om tillstånd hos IVO kostar 77 500 kronor.

Källa: ivo.se

munen. Vi satte oss ner och pratade om hur vi bäst kan arbeta tillsammans. De ser värdet av vår verksamhet, även om de också har en egen kvinnojour, säger Anna-Maria Hedberg, som tror att modellen har minst tio år på nacken.

De kvinnor som är jagade av sina män kan socialtjänsten behöva placera på ett skyddat boende med tillstånd, men många som kommer till Iris boende har inte den situationen – de kan fortsätta gå till sina jobb, men behöver den frist från en hotfull vardag dygnet runt som kvinnojourens boende kan ge dem under tre månader.

– Men vi slänger inte ut någon. Ofta är det ekonomi eller bostadsbrist som gör att de inte kan flytta, säger Anna-Maria Hedberg.

En del i samarbetet är att kvinnojouren orosanmäler till socialen när barn bor på boendet, för att de ska veta var barnen är.

Även om Kvinnojouren Iris har en bra modell har tillståndsplikten ställt till det rejält för många kvinnojourer, menar Anna-Maria. En del har lagt ner verksamheten.

De råd Anna-Maria vill ge andra kvinnojourer är att skapa och hålla i gång en långsiktig dialog med politikerna i kommunen.

– Det handlar om att få socialnämndens politiker att förstå vilken kompetens kvinnojouren har. Alla kommuner borde prata

med Luleå kommun om hur det funkar här. Vi på Iris jobbar som alla kvinnojourer, men vår kommun ser och värderar det. Och nu är det valår – gå ner till valstugorna och fråga vad de vill göra åt den här situationen!

UMEÅ: "NÅLSÖGAT FÖR HOTADE KVINNOR BLIR ALLT MINDRE"

Umeå kvinnojour har fått IVO:s tillstånd att driva ett skyddat boende, men antalet placeringar från kommunerna har minskat drastiskt. I stället kommer kvinnorna till det öppna kvinnojour-boendet.

Linda, kvinnojouren i Umeå

– **DET ÄR** väldigt kostsamt för oss men vi försöker ha kvar det ett år till, säger **Linda** som är anställd på kvinnojouren i Umeå.

Kommunernas placeringar har minskat. Under förra året hade de totalt tre kvinnor placerade någon månad var på jourens skyddade boende.

– Tidigare var problemet att det ofta var fullt. Nu står det tomt.

DE FÅR INTE heller använda dessa platser till de många andra som söker sig till det öppna kvinnojoursboendet, bland annat för att de nekats placering på skyddat boende av kommunen.

– Trösklarna blir högre och nålsögat mindre för de kvinnor som söker hjälp hos socialen, säger Linda, som inte uppger sitt efternamn, vilket är rutin för de anställda på kvinnojouren i Umeå.

Snålhet, feghet och okunskap, bedömer hon vara orsaken:

– Vi hör från kvinnorna hur kommunerna hellre ber mannen flytta ut medan utredningar pågår, de vill jobba mer ”på hemmaplan” och med familjelösningar.

Krav på polisanmälan mot mannen förekommer också allt oftare:

– Många kan inte göra det förrän de är trygga i säkerhet, och om socialtjänsten stänger dörren till ett skyddat boende – då blir det väldigt svårt.

NÄR NU BARN skyddsbehov ska utredas för sig, efter en ändring i socialtjänstlagen, och socialen ska argumentera sitt beslut i förvaltningsdomstolen, ser de också en osäkerhet och okunskap i hanteringen av ärenden.

– Om mannen endast slår kvinnan och hon försvinner är barnen inte längre utsatta för våld, kan de mena.

Då kan beslutet bli att barnen ska bo kvar. Vilket Roks inte ser som en rimlig lösning.

Därför var det viktigt för Umeå kvinnojour redan från början att ha det öppna kvinnojoursboendet kvar. Det, och den övriga verksamheten med stödsamtal, finansieras via IFP, (idéburet, finansiellt partnerskap) med kommunen som löper över fyra år. Men det skyddade boendet ska bära sina egna kostnader via kommunala placeringar, vilket det inte alls gör nu.

– Vi har råd att ha kvar det ett år till och eftersom det görs en översyn av lagen hoppas vi att det ska ordna sig. ○

ÖPPETTIDER:
VARDAGAR 10–18
LÖRDAG 12–16

BIRGER JARLSGATAN 14
114 34 STOCKHOLM
+46 (0)8 611 41 93

 amells.com
 amellsfineart
 amellsfineartdealer

VÅRUTSTÄLLNING

28 mars – 25 april

Å M E L L S
EST. 1920